

У Г А Р И

Редакторъ:
Симеонъ Мариновъ.

Сътрудници: Силиянъ Чилингировъ, Тодоръ Харманджиевъ, Стефанъ Станчевъ, Иванъ Захариевъ, Свѣтлозаръ Димитровъ, Димитъръ Гундовъ, П. А. Шишковъ, Паулина Станчева, Недѣлко Месечковъ, Любомиръ Мариновъ, Димитъръ Добревъ, Петъръ Диневъ, Атанасъ Смирновъ, Андрей Денчевъ, Димитъръ Сжботиновъ, Димитъръ Сотировъ. Веселинъ Сукнаровъ, Димитъръ Аджарски, Георги Хрусановъ, Климентъ Симончевъ, Петъръ Кънчевъ, Симеонъ Русакиевъ и др.

НАЙ БИБЛИОТЕКА ШУМЕН
ДЕПОЗИТНИ
1955 г. № 9995

У Г А Р И

месечно литературно списание.

. . . Покрусенъ въ ранина, азъ същамъ твоя дихъ
при всѣки смѣлъ подеъ, при всѣкое падение;
кажи, следъ кой възторгъ горчилки азъ не пихъ,
и колко божества измрѣха неродени
на страдното сърдце въ най-пазения кжтъ,
о, Грижа, сплътнице въ нерадъ и стрѣмень пжтъ!

Димчо Дебеляновъ.

Пров.

Димитъръ Гундовъ. Провинцияленъ градъ.

Наоколо зеленитѣ баири
напомнятъ твойтѣ скжпи детски дни.
И днесъ латерната отново свирѣ
забравения валсъ отъ младини.

Тукъ въздухътъ е топълъ и наситенъ
отъ скучни анекдоти и шеги.
Отъ прагъ на прагъ, отъ дворъ на дворъ прелитатъ,
за да не се повърнатъ, може-би.

Пакъ нѣкои Монтеки, Капулети
обсжждатъ своя глупавъ, старъ раздоръ,
защото въ празнощъ скритомъ Жулиета
е минала високия стоборъ.

Или по късно негде вѣти порти
сж скърцали отъ вѣтъра едвамъ,
а Вертеръ е цѣлувалъ своята Лоти
изнѣлненъ цѣлъ съ божественъ, свѣтълъ пламъ.

О, всичко друго тукъ е неизмѣнно —
и улици и кжщи гробно спятъ.
И само хората сж много бедни,
отрудени, измжчени отъ гладъ.

Димитъръ Сотировъ. Бѣла пролѣтъ.

Азъ заспивамъ често съ своята горестъ,
а се будя веселъ, възроденъ
и забравямъ тая тъмна орисъ
и цѣлувамъ всѣки хубавъ блѣнъ.

Въвъ душата ми възкрѣсватъ мисли —
бѣла пролѣтъ въ тѣхъ се тихо смѣе,
тя ме води въ своя домъ усмихнатъ
и по пжтя моя духъ люлъе.

Тѣй напускамъ мойта малка стая
и огрѣнъ отъ буйнитѣ лжчи,
виждамъ — всѣки мигъ е свѣтълъ ангелъ,
ръсещъ друга обичъ въ тия дни.

П. А. Шишковъ. Контрабандата.

Лъхаше юго-източенъ вѣтъръ . . .

Термометърътъ въ шурманската стаичка на военната яхта *Климентина* показваше тридесетъ градуса надъ нулата по Целзия.

Красивъ, съ бѣло-боядисани боргове; съ свѣтящи, като злато: компасъ, перила и бронзови части; съ бѣло-боядисани надстройки; съ стърчило, стѣгнато между бѣло-осмолени ватеръ бакицаги; съ две малки орждия — едното на носа, а другото на кърмата — корабътъ рѣжеше на югъ, право по меридиана.

Отзадъ, на три мили задъ кърмата, блѣстѣха на слънцето нѣколкото здания на Порто-Лагосъ, изтѣгнати въ равна линия и едва-едва приповдигнати надъ морското равнище.

Слънцето, намирайки се сега въ своето лѣтно слънцестояние, бѣ приютило цѣлата обслуга подъ чертиретѣхъ си тенти. Надъ дветѣ тенти — шкафутната и шканцовата обилно течеше вода отъ две помпи, чиито шлангове бѣха проточени до къмъ срѣдата. Отъ стрѣхитѣ имъ шуртѣше обиленъ капчукъ, който образуваше воденъ прахъ и прохлаждаше.

На моста, леко дигнатъ надъ палубата, двама офицери — лейтенантъ и мичманъ — яхъ пълно бѣло облекло, леко поддадени напредъ, лениво си приказваха . . . Задъ гърба имъ, съ съсрѣдоточенъ погледъ въ компаса, младъ кормчия, бѣлъ, като началниците си, държеше курса въ идеално права линия, която сочеше върху далечната точка на носъ Мурцефлосъ, върху островъ Лемносъ.

На гротъ-мачтата се развѣваше вимпелъ, а на кърмата — малко навигационно знаме . . .

Свободниятъ отъ дежурство писмъ персоналъ, почиваше подъ тентата на шкафута . . . Голѣмата жаръ бѣ спрѣла всѣкаква работа на дежурни и под-дежурни, които, боси и по сини рубашки, се бѣха натъркаляли подъ тентата . . .

Климентина, малка, сто-тонна яхта, принадлежаща въ миналото на нѣкакъвъ си френски богаташъ, сега, следъ анексията на бѣло-морското крайбрѣжие, флотскиятъ щабъ, следъ като я бѣ купилъ на вехто, бѣ я приспособилъ за воененъ корабъ, на който, като втора задача бѣ повѣрилъ и длъжността — да преследва контрабандисти . . . Следъ войната контрабандата бѣ развита въ широки размѣри по цѣлото крайбрѣжие. Тя се подсигуряваше и охраняваше отъ близостта на островитѣ Тасосъ и Самотраки, отгдето набѣгитѣ до крайбрѣжието бѣха по-близки и по-безопасни. Тя се подпомагаше и отъ крайбрѣжното население, което отпреди анексията бѣ свикнало на контрабандата . . .

Откъмъ Самотраки, като ято жерави, единъ следъ другъ, се точеха нѣколко вѣтроходи, едни съ корпуси надъ хоризонтовата черта, други — подъ нея . . . Увеличаването на контуритѣ имъ показваше, че тѣ използваха юго-източния вѣтъръ „въ бакшагъ“ — въ попътенъ — и че пштуваха въ пресѣчка на курса на *Климентина* . . .

Подъ тентата на носа лежеше „баковото началство“: корабъ

никът-маневристъ, старъ морски вълкъ, рекругиранъ отъ голѣ-
митъ търговски вѣтроходи, заради голѣмата му морска практика;
машинниятъ корабникъ, дългогодишенъ черноморски флотски слу-
жакъ, който сега за пръвъ пътъ плаваше извънъ Дарданелитъ, и
артилерийскиятъ корабникъ, преведенъ отъ Дунавската флотилия.

Корабникътъ-маневристъ Дончевъ, къмъ петдесетъ и петата си
година вече, бѣ председателъ на „баковото началство“. Заради го-
лѣмото му плаване въ миналото, той се ползуваше съ уважение даже
и между офицеритъ, които често прибѣгваха до неговото мнение
и съвети относно морската практика.

Дончевъ, като хвърли погледъ върху вѣтроходитъ, които под-
идваха къмъ тѣхъ, високомѣрно отсѣче:

Гонимъ контрабанда, а? . . Вѣтрътъ гонимъ и плашимъ чай-
китъ! . . Ехе, ще надхитришъ контрабандистътъ? Нѣма по-изобрета-
телно животно отъ контрабандиста! Нѣма! Ти го изгонишъ презъ
вратата, той влиза презъ прозореца. Изгонишъ го презъ прозореца
— той се сурва презъ куминя. Затворишъ куминя — той ти
подкопава и земята. И подъ самия ти носъ — всичко изнася. . .
Сладко нѣщо е контрабандата, а? Кой не я е вършилъ? Кой морякъ? . .
Вършилъ съмъ я и азъ . . . и какъ още! . . . Ще ви разкажа
единъ случай, многоотдавнашенъ случай, отпреди тридесетъ години.
Пренинтересенъ случай! Като си го спомня — трѣпна сега, а тогавъ
бѣ само едно хубаво забавление. Тридесетъ години! . . . Слушайте:
напуснахме Бейрутъ съ мѣстоназначение Одеса . . . Корабътъ бѣше
италиански. Нашиятъ барба — тъй наричахме нашия капитанъ —
ни събра нѣколко души и ни обяви:

— Момчета, въ кораба нося двеста метра коприненъ платъ,
който на всѣка цена трѣбва да се изнесе въ Одеса. Взелъ съмъ
авансъ преди шестъ месеца за цѣлата му стойностъ. Обещано ми е
и по половинъ жълтица на метъръ следъ изнасянето му. Кой се
нагърбва да ми помогне? . . Който ми помогне — правя го съдруж-
никъ въ печалбата . . .

Замълчахме и се вдълбочихме въ планове по контрабандира-
нето на плата.

Барбата добави:

— Който даде добъръ и лекъ планъ — пакъ го вземамъ за
съдружникъ.

Прѣснахме се по мѣстата си съ вкарания въ главитъ ни чер-
вей: планъ за контрабандата. Най-здраво загризаната глава отъ чер-
вея — бѣ главата на барбата: двеста метра тънъкъ коприненъ
платъ, широкъ единъ метъръ, тѣбваше да се изнесе наведнажъ: не
биваше да се рѣже — такова било условieto съ одеския му приемачъ!

. . . Следъ двадесетъ дена „прерѣзахме“ траверса на Хе-
лесъ и Мряморното-море усмихнато ни посрещна.

Оглавна бѣхме забравили за „стоката“, помнѣше я само бар-
бата. Пристигнахме въ Цариградъ, безъ нѣкой да бѣ успѣлъ да
даде планъ на барбата.

— Хей, момчета, — обърна се той къмъ насъ въ деня, въ

който пристигнахме въ Цариградъ, — не намислихте ли нѣщо за коприната? Отукъ като се откъснемъ право въ Одеса сме вече. Бързайте да измислите нѣщо!

Никой отъ насъ не може да утеши барбата и всички съ наведени глави се отдѣлихме отъ него.

Надвечерь, единъ отъ другаритѣ ни, Енрико, четиридесетъ-годишенъ, присѣдна до барбата и заведе следния разговоръ:

— Барба имашъ ли нѣкой топъ—американъ въ кораба?

— Нѣмамъ.

— Купи!

— Защо ти трѣбва платно-американъ?

— За да изнеса коприната съ него.

— Какъ ще я изнесешъ?

— Като я изнеса — ще видишъ! — усмихна се той тайнствено.

— Донеси американа на кораба, а другото остави на мене!

Барбата купи американа и отпътувахме за на северъ.

Следъ десетъ дена бѣхме предъ Одеса . . . Дойде карантинниятъ лѣкаръ и си замина. Следъ него нахълтаха цѣлъ взводъ митничари. Прѣснаха се като чайки въ кораба и затарашуваха: поддушнаха, преглеждаха, ровѣха, чоплѣха, запечатваха съ пломби . . . А барбата въ кабинета си, бѣ отворилъ първокачественъ конякъ, ликьори, кутия-локумъ и весело черпѣше по една, по две . . . по три чашки: кой колкото иска. Не жалѣше напитокитѣ си и галантно предлагаше . . . А следъ малко той заяви на всеуслишание къмъ митничаритѣ, че единъ отъ моряцитѣ му, Енрико — най-добрия му матрозъ — е билъ силно контузенъ и той ги поведе въ съседната кабинка. Той дръпна перденцето на едното легло и посочи Енрико: падналъ билъ вчера отъ фокъ—брамъ—реята! Може би, да има и счупени ребра! — тжжно барбата загледа своя морякъ. А нашиятъ братъ лежеше, пышкаше и изопваше мускулитѣ на лицето си . . . Разбрахме, че барбата е скроилъ нѣщо и че сега разиграва първото действие. Печално ний замърдахме глави и оставихме барбата да обяснява какъ Енрико е падналъ отъ мачтата.

Следъ това — единъ пилотъ, единъ влекачъ на носа и следъ часъ бѣхме завързани на „задграничния кей“, близо до единъ митнически пропускателенъ пунктъ.

Следъ други два часа барбата докара единъ файтонъ. А Енрико, преобразенъ на бѣчва отъ преизобилно навлечени дрехи, загънатъ и огънатъ отъ глава до крака съ малъкъ отворъ за лицето му, едновременно бѣ приелъ най-печаленъ и комиченъ видъ. Едва го измъкнахме изъ входника на капитанската кабина. Съ два бастуна въ ржце и съ прѣкомѣрни пышкания, съ помощта на барбата и насъ, Енрико се дотѣтри до файтона, гдето седна на задното канапе, а барбата и азъ — на отсрещното — за да го крепимъ. Барбата ме взе, защото съмъ зналъ руски: български и руски — за него бѣ все едно . . . Бавно, като на погребална процесия, тръгна файтонътъ и спрѣ на митническия прелезъ. Барбата скочи долу. Обърна се къмъ постовия митнически стражаръ: нека

МАРШЕВА ДИНАМОТНА-ШУМЕН

да дойдѣли да прегледатъ болния, когото водѣлъ на лѣкарь! Билъ падналъ отъ марса . . . Натъртени мяса, счупени ребра . . . тежки наранявания! — и той засочи Енрико, който играеше ролята си на боленъ, като първостепененъ артистъ. А азъ—нѣмъ, като риба. Знамъ: никой никога не е падалъ мачтата. Барбата е началникъ — той знае по-добре какво е ставало въ кораба . . . Наобиколиха ни цѣла група митничари. Единъ, съ галунирана фуражка, рѣзко отсѣче:

— Тука, господа, мирише на контрабанда, на голѣма контрабанда! Това е цѣлъ китъ, който самъ идва въ нашитѣ ржце . . . Това мирише . . .

За мирисъ — миришеше на карболъ, на йодъ, на йодоформъ — съ една дума, на всичкитѣ лѣкарства, съ които разполагаше корабната ни аптечка, която изобилно бѣ разлѣна върху Енрико.

— Долу отъ файтона — право въ прегледната стая! — викна галунираниятъ началникъ.

Нѣколко здрави ржце хванаха Енрико и го понесоха, като топка . . . Напразно барбата крещѣше да го носятъ внимателно, за да не го изпуснатъ и да изпотрошатъ и тъй изпотрошенитѣ му вече ребра, а Енрико пѣшка, та пѣшка . . . Азъ се щипя подъ дрехата си за да се не засмѣя, и хапя устнитѣ си до кръвъ . . . Влѣзохме. Смъкнаха горния дреха на Енрико, па като хванаха единия край на онзи американъ, който купихме въ Цариградъ, завъртѣха Енрико, като въртележка . . . Хвърлиха на пода единъ късъ отъ американа . . . Хвърлиха втори късъ . . . Енрико рече и блещи страдалчески очи. Барбата крѣщи къмъ митничаритѣ бавно да го развиватъ . . . Хвърлиха трети късъ отъ платното. Американъ и все американъ! Никакви скжпоценности подъ него . . . Началникътъ на митничаритѣ се поти, че още не е открилъ „голѣмата контрабанда“ изподъ простото платно. Барбата моли да спратъ мъчението надъ „неговия най-добъръ морякъ“. Началникътъ крѣщи:

— Тамъ долу, по-надолу! На голо е скрита контрабандата!

Хвърлиха четвъртия, петия късъ платно, безполезно платно . . . Цѣлата стая се бѣ вмирисала на болница, а Енрико не преставаше да припада отъ болки . . . И най-после блѣсна голото Енриково тѣло, съ разни синини, чернила, мазила — неизвестно отъ какъвъ произходъ. А азъ се щипя, щипя, а коремътъ ми, като мѣхъ се надува за да прѣхна съ гласъ, като Йерихонска трѣба.

— Стига! Завийте го! и — маршъ при лѣкаря! Негодникъ съ негодникъ! — грѣмна недонолниятъ началникъ, засраменъ, че нищо не откри и бързо избѣга.

Болкитѣ на Енрико понамалѣха, защото охкането му попрестана. Барбата най-хамалски псуваше своя корабъ *Ром*, който безъ малко щѣше да го лиши отъ единъ отъ най-добритѣ му моряци. Митничаритѣ започнаха да увиватъ Енрико и преди да го доувиятъ, той припадна въ ржцетѣ имъ. Грабнахме го и въ мигъ — на файтона — необлеченъ. Нахвърлихме платното отгоре му и — право въ кораба за да го свѣстимъ, като се отказахме отъ по-натѣшната помощ на митничаритѣ.

. . . И, щомъ кракътъ на Енрико стъпи на второто стъпало на капитанската кабина на *Рома*, на единъ скокъ той се намъри долу. Въ половинъ минута той изхвърли американа отъ около себе си, а барбата, като хвана единия край на бейрутската коприна, Енрико като факиръ, се завъртѣ въ нея . . . И въ нѣколко минути двестата метра коприна лежеше върху тѣлото му. Завихме два къса отъ американа, който пакъ полѣхме съ карболъ и — хайде пакъ на файтона! Повтори се сжщата комедия. И пакъ се спрѣхме предъ митническия прелезъ, гдето барбата доложи, че неговия болникъ се е свѣстилъ И попита дали пакъ ще го развързватъ.

— Маршъ — по дяволитѣ! — бѣ отговора на стражарѣтъ, който даде нжтъ.

Файтонътъ се заклати лека-полека и . . . отминахме митническата ограда . . . А, като отминахме още малко, барбата пришепна на файтонджията, че болния се усѣщаль по-добре, много по-добре, и го помоли да препуска . . .

А после се обърна къмъ мене и съ своя италиянски акцентъ издекламира руската пословица:

— Рискъ — благодарное дѣло, а? . . Чудно хубави пословици иматъ тѣзи руснаци!

. . . Вечерътъ ни даде угощение. Той бѣ доволенъ не толкова отъ печалбата, а отъ това, че къмъ многочисленитѣ си контрабанди той бѣ прибавилъ и една — отъ най-мжнитѣ: да минешъ съ нея презъ срѣдата на митническата врата, подъ носа на митничаритѣ . . .

Вѣтроходитѣ приближаваха. Командирътъ на *Климентина* насочи стърчилото върху най-близкия. — Взе рупера въ ржка и намали хода. Застопори машината . . . И, корабътъ, хлъзгайки се отъ инерцията, приближи около вѣтрохода.

— Отъ где и за къде пжтувате? — гръмна рупорътъ къмъ вѣтроходитѣ, които съ проточени шии се бѣха наредили по борта.

— Отъ Имбросъ за Кавала.

— Какво носите?

— Маслини и хамсии . . .

— Друго?

— Друго нищо, капитане! — раболепно отвърнаха вѣтроходцитѣ въ единъ гласъ.

Командирътъ на *Климентина* тракна ржчката на телеграфа на пгъленъ ходъ.

— А? — обърна се Дончевъ насмѣшливо къмъ другаритѣ си, — гонимъ контрабанда, а? Ехе, ще ти каже контрабандистътъ какво носи! Контрабандата е била, е, и ще бжде во вѣки-вѣковъ, защото тя е не само препитание, но и страсть, като виното, като тютюна, като комара . . . Нѣма на свѣта морякъ, който да не е варшилъ котрабанда въ единъ или другъ видъ! . .

Климентина продължаваше да бѣга къмъ Лемнось . . .

София, 2-ий августъ 1928 г.

Иванъ Захариевъ. 1. Вълна.

Ношувамъ, но не спя, погребанъ въ тази стая,
а долу бие гръдъ пияното море,
пияното море навлиза въ мойта стая
съсь тъменъ шумъ и тъмни викове.

Шумътъ събужда въ мене укротени сили
и страшенъ гласъ що вика страшно цѣла нощъ, —
азъ съмъ като морето, може би, съсь сили,
брѣгътъ е неизмѣнно единъ и сжщъ и лошъ.

Азъ съмъ вълна, азъ съмъ вълна далекъ въ безкрая,
потирена къмъ нѣкой другъ, сѣнуванъ брѣгъ,
като вълна на капки хиляди ще се разбия,
щомъ стигна она брѣгъ, щомъ стигна она брѣгъ . . .

2. Сбогомъ.

Отъ кораба нѣкой маха съ ржка
и неусетно се отдалечава,
тъй неусетно слѣпата сждба
на едни скръбъ, на други радости раздава.

Но по-добре да скрия свойга скръбъ
и да се върна пакъ така отчаянъ,
че нѣма ти да дойдешъ въ мойта стая,
защото ти си тамъ, а азъ — отвждъ.

Пристанището все така шуми,
моряци весели отъ корабитѣ нѣятъ,
азъ тръгвамъ и не знамъ сега кжде е
оная радостъ що ни съедини . . .

А нѣкой още маха тамъ съ ржка
и неусетно се отдалечава,
тъй неусетно слѣпата сждба
на едни скръбъ, на други радости раздава.

Варна, 1930 г.

Недѣлко Месечковъ. Малки разкази.

1. Момичето и тримата.

Тя имаше небесенъ погледъ и златисти коси падаха надъ блѣлото ѝ чело.

Обичаха я трима.

Първиятъ бѣше поетъ. Той търсеше тихитѣ лунни вечери. Сѣдаше край езерото и плетѣше малки пѣсни за лазура на очитѣ и златото на коситѣ ѝ.

И се топѣше въ сладостно томление.

Вториятъ бѣше философъ. Въ облачните дни той диреше смисъла на живота и намираше загадката на битието почиваща въ синитѣ бездни на очитѣ и.

И бѣше щастливъ.

Третиятъ бѣше търговецъ. Въ спокойнитѣ следобѣди той броеше златото въ касата си и виждаше въ него златиститѣ и коси.

И бѣше доволенъ.

И единъ слънчевъ день третиятъ я отнесе съ аутомобила си далече, въ шумния градъ.

Поетътъ и философътъ останаха сами.

Първиятъ все още плетѣше малки пѣсни отъ спомена за лазурния и погледъ.

И страдаше по нея.

Вториятъ мислѣше върху трагедията на живота и за неуловимото щастие.

И разбра, че любовта е измама.

А третиятъ притежаваше реално това, което за тѣхъ бѣше блѣнъ.

И касата му грѣеше въ злато.

2. Третиятъ.

Тя вървѣше въ късната вечеръ съ двама. Надъ тѣхъ луната плискаше бледа свѣтлина.

Нѣкъде далече морето разбиваше вълни о брѣга.

Първиятъ и говорѣше за слабото човѣшко сърце, което всѣкидневно е подложено на примамката отъ фалшивия блѣсъкъ на живота; за пазарната любовъ, която властвува надъ хората . . .

Вториятъ — говорѣше за чистотата на свѣта; за невинната човѣшка душа; за голѣмата любовъ, която побеждава всичко.

Тя мълчеше.

Скучаеше.

Дойде трети, улови я подъ ржка и каза:

— Животътъ е скученъ безъ грѣха!

Лицето ѝ се проясни.

Тръгна съ него.

Другитѣ двама останаха сами.

Надъ тѣхъ луната все така плискаше бледа свѣтлина.

3. Иманяръ.

Той бѣше старъ, посърналъ . . . Задъ него чезнѣха десетилѣтия. Нѣмаше нищо въ свѣта, освенъ торба, сухъ хлѣбъ и солъ — и рѣждясалъ отъ времето копачъ.

Изнизваше дните и почитѣ си всрѣдъ руинитѣ, запусияитѣ воденици, крѣстопжтница и копаеше.

Очитѣ му просвѣтваша. Душата му се проясняваше. Бѣше доволенъ. Копаеше и вѣрваше да намѣри заровено имане.

Силно вѣрваше!

И бѣше щастливъ!

Години се нижеха . . .

Времето браздѣше все по-дълбоки бразди по лицето му и много години лежаха надъ него . . . Но заровеното имане не намѣри.

Не се отчая.

Вѣрваше, искрено вѣрваше, че нѣкой щастливъ часъ утробата на майката земя ще му открие заровеното съкровище.

4. Човѣкътъ съ шарманката.

Застаналъ до жгѣла на многолюдната улица, той вѣртѣше дръжката на разнебитената шарманка и отъ нея се носѣха пискливитѣ звуци на старъ отживѣлъ вече валсъ.

Зелениятъ папагалъ кацналъ на телената прѣчка изричаше прегракнало:

—Нося късметъ!

Купѣ деца и стари жени се събираха край него. Шарманката свирѣше. Папагалътъ раздаваше късметчета. Хората получаваха малки цвѣтни книжки и познали щастieto си, се сливаха въ пѣстрия водовъртъ на живота.

Човѣкътъ свирѣше съ шарманката, папагалътъ раздаваше късметчета . . .

А сѣдбата за тѣхъ бѣше опредѣлила жестокия късметъ: да скитатъ изъ улицитѣ и раздаватъ щастие на другитѣ, а сами да бждатъ нещастни.

5. Следъ киното.

Филмътъ свърши. Вратитѣ се отвориха и дѣлга вѣрволица отъ хора напусна киното. Лицата на посетителитѣ сияеха. Всѣки единъ носѣше спомена за героя или героинята на филма.

Той и тя вѣрваха плѣтно прегърнати. Следъ толкова години на съпружество, едва сега, тѣ бѣха пълни съ любвеобилностъ единъ къмъ другъ.

Той мислѣше за Карменъ Бони. Тя оживѣваше предъ него. И колкото пжти цѣлуваше жена си, мислѣше че се докосва до актрисата. Изживѣваше филма. Съпругата трѣпнѣше въ неговитѣ ръце, когато той я галеше. Образътъ на съпруга изчезваше и на негово мѣсто израстваше Иванъ Петровичъ.

Тѣ взаимно се измамваха и бѣха щастливи.

Той до сега никога не бѣше виждалъ толкова любвеобилна съпругата си, тя — толкова милъ съпруга си.

Кѣсно вечерътъ и двамата заспаха плѣтно прегърнати . . .

Той мислѣше, че държи въ обятията си Карменъ Бони, а тя — Иванъ Петровичъ.

Свѣтлозаръ Димитровъ. Старуха.

Присѣднала до пѣтний прагъ тя чака
да се завърнатъ миналитѣ дни, —
отново пакъ животъ да заблести
въ очитѣ ѿ кахърни и разплакани.

И впила погледъ нѣкжде далече
надолу по заглѣхналия друмъ,
дочува сякашъ конски бѣгъ и шумъ
и шепне тихо думи неизречени.

Като че тамъ, изъ мъртвото преди
ще се роди отново свѣтълъ споменъ,
да обнови духътъ ѿ обездоменъ,
да приласкай измжчени гърди.

Ала отдайна чака тя . . . Напраздно . . .
Изгаснали сж пламенни зеници; —
надъ пѣтний прагъ загадъчната птица
вещае нейния последнъ празникъ.

И въ оня часъ на скръбно примирение,
когато падатъ бледитѣ звезди
и мълкомъ чезнатъ въ тѣхнитѣ следи
надеждитѣ отъ спомена родени,

за сетень пѣтъ печаленъ взоръ ще хвърли
надолу по заглѣхналия пѣтъ
и по странитѣ ѿ, отъ времето посърнали
две сребърни сълзи ще затрептятъ.

Кютюхлий 1930.

Веселинъ Сукнаровъ. Завръщане.

Съ глава навитена съсъ полски цвѣтове,
завръщамъ се всрѣдъ нивитѣ омаянъ,
вървя и слушамъ радостнитѣ гласове
на слънцето, небето и безкрая.

Азъ тѣй щастливъ съмъ, родни ниви, милъ просторъ,
тѣй буйно блѣска се кръвътъ, прелива!
Предъ жадния ми, предъ омаяния взоръ
тѣй свежа равнината се простира! . . .

Симеонъ Мариновъ. 1. Първичностъ.

Когато за пръвъ пътъ усѣтихъ
въ ржката си острия сърпъ,
надъ мене небето засвѣти
и викна ме бѣлия пътъ.

Азъ тръгнахъ къмъ тръпнитѣ ниви
и тѣхното златно море
съ вълни лъкатушни, игриви
предъ мене се люшна и спрѣ.

Когато западаха бързо
предъ мене безброй класове,
тогава отжънахъ най-скжпи
за мене до днесъ часове.

Азъ жънехъ и вече разбирахъ
душата ти, златно море
и слушахъ какъ сърпа ми свири
и търси отвѣдния брѣгъ.

Когато възпламна надъ мене
безмълвния звезденъ керванъ,
азъ спѣхъ уморенъ, безъ видения
всрѣдъ буйната, родна трева.

2. Вѣра.

Единъ далеченъ споменъ ме унася
и всѣки день го преповтарямъ азъ
и съ него имамъ сили да понасямъ
жестокостта на всѣки днешенъ часъ.
Единъ далеченъ споменъ — твойта радость
и нашата любовъ — единъ копнежъ
по радости несбжднати, незнайни
ме носятъ въ буйния водовъртежъ
всрѣдъ много изпитания, измами.
И азъ се чувствамъ сякашъ окриленъ,
посрѣщамъ всичкитѣ несгоди съ радость,
защото вѣрвамъ въ утрешния день.

Димитър Добревъ. Къмъ възрандано.

Нравственитѣ повели, които крепѣха човѣчеството, залѣзоха, а надъ димящата клада, вмѣсто тѣхъ, се издигнаха пороцитѣ. Какво сме, по кой пѣтъ вървимъ и кжде отиваме? Защо очитѣ на грѣха сж пълни съ ослѣпителенъ блѣсъкъ? — Алкоголизъмъ, поквара и разхищение сж днешнитѣ кумири.

Но мнозинството, което е забравено въ низинитѣ и презрѣно отъ върховетѣ, които не искатъ да знаятъ за него, не бива да остане безучастно предъ злинитѣ.

Дълга и пълна съ препятствие е пѣтеката на живота. Трудно се върви по нея. Всѣки изпитва това! Но нищо! — Всичко, което има цена въ живота, се придобива съ много жертви.

Ето защо трѣбва да се работи непрестанно, за да се осмисли живота, който носи и радости, и нещастия. Трѣбва борба!

Пръскай свѣтлина, по-вече свѣтлина!

Не се оставяй да бждешъ свлеченъ отъ пороя на времето. Не затваряй погледа на душата си за онова, което става около тебе. Нека всичкитѣ вопли, които бликатъ въ дълбинитѣ на човѣшката душа, бждатъ пречупени въ сърдцето ти.

Бжди будна творческа и дѣеспособна личностъ, която има за идеалъ добруването на човѣка, която не се поддава на засадитѣ въ живота. Пази винаги равновесие въ живота и върви все нагоре. Стреми се къмъ възходъ, къмъ възраждане!

Не се отлжчвай отъ живота. Бжди борецъ и творецъ, — и ще победишъ множеството несгоди на живота!

Симеонъ Русакиевъ. Къмъ споменитѣ.

Елате, скжпи мои спомени,
въвъ тоя тихъ, вечеренъ часъ,
когато листитѣ отронени
умиратъ вънъ безъ стонъ, безъ гласъ,
че моята душа въ страдание
ридае, плаче и зове —
ония радости, желания
които днесъ сж тѣй далечъ . . .
Есенникътъ шуми въвъ клонитѣ
и рони сухитѣ листа —
елате, скжпи мои спомени,
въвъ мойта глуха самота!

Климентъ К. Симончевъ. Въ есенната привечеръ.

Здрачъ припаднаше надъ голѣмия градъ. И сѣничестата алея сега бѣше обвита нѣ още по-голѣма тъмнина . . . Слабъ вѣтрецъ повѣяше и караше пожълтѣлитѣ вече листа на дърветата да потреперватъ въ тихо шумоление . . . Бѣше есенъ — по надвисналото тѣжно небе се носеха голѣми черни, мрачни облаци.

Той крачеше — изцѣло плененъ отъ всѣкидневнитѣ си житейски грижи, които винаги пораждаха въ него красивитѣ спомени на детинството . . . ; тия спомени, що всѣкога извикваха въ него тѣга, щомъ прехвърлеше въ себе си тѣхнитѣ страници . . . Вървяше — погълнатъ отъ ония мисли, които го пренасяха въ свидно изживянитѣ младенчески години . . . Изведнажъ, познатъ гласъ прозвуча въ ушитѣ му — отблизо нѣкой го зовеше по име:

— Владо! . . . Владо! . . .

Той извърна глава и обходи съ погледъ наоколо си — върху най-усамотената пейка въ тоя алея на градския паркъ зърна силуета на сѣдналата, присвита жена. Само тя можеше да го вика, защото никой освенъ нея нѣмаше тукъ.

Току що бѣше миналъ покрай нея. Току що бѣше хвърлилъ нехайно погледъ върху и — бѣше наведена, умислена . . . И въпреки желанието му — не можа да види лицето и. Едва когато той я отмина, тя се бѣше изправила, бѣ го проследила съ погледа си, и — за голѣма негова изненада — го назова:

— Владо! . . . Владо! . . .

Той, съ бавни, отмѣрени стѣпки се опѣти къмъ нея.

Не ме ли позна? . . .

Спрѣлъ на две крачки предъ оная, която го бѣше извикала — той не забелѣваше нейната протѣгната къмъ него ржка. Широко разтворенитѣ му очи бѣха устремени въ нейнитѣ, за да се изпише само следъ мигъ очудване по лицето му:

— Милке, ти тукъ? . . .

Пое ржката и и силно я стисна. И продължаваше съсредоточено да я наблюдава — и радостно, и тѣжно усмихнатъ.

— Какво те е довело тукъ, Милке? . . .

Тя се изсмѣ и смѣха и огласи тишината.

— Нѣма защо да се очудвашъ толкова. Та нима ние, жителитѣ на провинцията, не сме въ правото си да посетимъ столицата? . . . Заслужава ли такова голѣмо очудване това, че ме срещашъ тъй ненадейно?

— Разбира се, следъ като толкова дълго време не съмъ те виждалъ . . .

Той седна до нея. Приближенитѣ имъ колѣна предизвикаха трѣпки, хиляди трѣпки да полазятъ по цѣлото му тѣло. И всичката оная тѣга, която до преди малко бѣше впила остри нокти и съ най-голѣмо нахалство занимаваше и безъ това изложената му на всѣкидневни мѣки и терзания душа — неусетно изчезна, почувствава се неприятно засѣгната отъ присѣтствието на тая жена . . .

Той бѣше освобожденъ, съвсемъ освобожденъ отъ всичко онова, което други пжтъ го е измжчвало. . .

— Харесва ли ти столичния животъ, Владо? . . . Какъ прекарвашъ тукъ — какво работишъ? . . .

Владимиръ бѣше забилъ погледъ въ земята и мълчеше — и не чуваше думитѣ и . . . Едно особено настроение го бѣше завладѣло . . . Мълчеше — и бѣше доволенъ, че мълчанието му е успѣло да победи оная радостъ, каквато представляваше за него срещата му съ тая жена . . . ; една радостъ, каквато само она, който е ималъ случая да я изпитва — може да си я представи . . .

— Но изведнажъ . . . , съвсемъ неочаквано . . . :

— Мжжа ми — каза Милка и стана.

Владимиръ се сепна — къмъ тѣхъ приближаваше бързишкомъ младъ човѣкъ, който нервно и нетърпеливо извика на Милка :

— Ние закѣснѣхме, Милке — вече нѣколко минути те търся — файтона чака вѣнъ.

А когато приближи при нея и видѣ непознатия — недовѣрчиво я погледна — каточели съ погледъ потърси обяснение за присѣствието му.

— Мой съгражданинъ и другаръ отъ детинство — представи тя Владимира на мжжа си.

Запозна ги.

Това „мжжа ми“, което Милка произнесе като видѣ приближаващия се къмъ тѣхъ, когато бѣха сами, и съ което секна потока на хубавитѣ спомени въ главата на Владимира, сега бѣше доубило въ него каквато и да е охота къмъ разговоръ: толкова тежко засѣгнати се почувствува той отъ тия само две думи — „мжжа ми“ . . . И той нехайно отговаряше на нѣколкото зададени му отъ мжжа на Милка въпроси . . . Личеше, че нѣщо отъ вътре го караше да държи едно такова, непростено за интелигентенъ човѣкъ поведение, да се отнася съ явно, дори подчертавано по нѣкога пренебрежение къмъ своя събеседникъ. . .

— Може би, господина ще приеме да дойде съ насъ? . . .

Владимиръ поразмисли — наистина, любезно отнасяне отъ страна на другия, но нѣмаше ли да бжде още по-мжчително положението му, ако приемеше поканата? . . . Нѣмаше ли да продължава да да измжчва нервитѣ у другитѣ съ своето некоректно къмъ сжжитѣ държание, не ще ли бжде това нежелателно и за она, па и за самия него, защото нищо не би спечелилъ, а напротивъ — само би се изложилъ съ това свое предизвикано отъ тая среща настроение . . . Затова — нито за моментъ не се поколеба да излѣже:

— Не . . . не мога — ще чакамъ тукъ единъ мой приятель.

И се раздѣлиха. Проследи ги докато се изгубиха отъ очитѣ му. А после се отпусти на пейката, наведе се и подпрѣ натежала глава въ ржцетѣ си. . .

Спомени, много спомени, нахълтаха въ изморената му паметъ. Той бѣше безсиленъ да имъ се противопостави — тѣ го завладѣха . . . Пренесоха го въ неговия роденъ градъ,

припомниха му иѣкои скучки отъ детинството и отсѣднаха за по-дълго около времето, свързано съ тая жена—която той има преди малко щастieto и . . . нещастieto да види . . . Защото преди иѣколко само години тѣ живѣеха изключително единъ за другъ . . . И не само тѣ схващаха това — всички, всички така тълкуваха тѣхното държание. . .

Но—когато сждбата те преследва ти се оказвашъ съвсемъ безсиленъ, нищоженъ предъ нея . . . — нищо не може да ти помогне, за да се изтръгнешъ изъ нейнитѣ яки длани . . . И . . . — вътре въ два месеца умрѣха баща му—отъ старостъ, а майка му отъ жалъ по него . . . Кржгълъ сиракъ остана Владимиръ — безъ никде никого . . . Единствена Милка бѣше, която изпѣлваше съ любовъ неговото отъ рано покрусено сърдце . . . Но — и отъ нея трѣбваше да се отдѣли, макаръ и не за винаги, както мислѣше тогава—извикаха го на работа въ София. . .

Първитѣ иѣколко месеца редовно получаваше писма отъ нея, следъ това по-рѣдко и по-рѣдко—до като въ края на първата година никакъ . . . Ясно бѣше за Владимира, че другъ бѣше отсѣдналъ въ сърдцето и . . . И това така го измъчваше . . . Значи напраздно бѣха всички думи, обещания . . . Значи напраздно е живѣлъ той—ето толкозъ време следъ тѣхната раздѣла—измъчванъ отъ постоянни мисли за нея? . . . А тя сега е омъжена за другъ! . . . Другъ? . . .

Владимиръ се унесе въ мисли и спомени. А изъ улицитѣ се смѣеха електрическитѣ лампи, и надвисналото тежко есенно небе рѣсеше едри дъждовни капки. . .

Хроника.

Известниятъ писателъ и общественикъ Ст. Чилингировъ е сложилъ подъ печатъ голѣма книга за читилищното дѣло преди освобождението ни.

Писателътъ Недѣлко Месечковъ наскоро слага подъ печатъ томъ разкази „Първа жѣтва“. Книгата ще бже № 1 отъ библи. „Провинция“ при сп. „Провинция“.

Димитъръ Сотировъ, авторъ на „Стихотворения“ и „Нови дни“ наскоро слага подъ печатъ трета стихосбирка „Стрѣхи“.

Димитъръ Добревъ отпочва третата годишнина на в-къ „Свѣтлоструй“ — единствения селско-просвѣтенъ вестникъ у насъ. Абонам. 50 лв. с. Щръклево, Русенско.

Получиха се въ редакцията:

Бесоногото момче—Димитъръ Гундовъ, София, 1930, ц. 15 лв.

Смѣхъ —Иванъ Захариевъ, Стара-Загора, 1929, ц. 15 лв.

Алеа — Недѣлко Месечковъ, Ямболъ, 1929 ц. 6 лв.

Провинция —год. I, кн. 1. — месечникъ за изкуство, критика и култура. Редактира Стефанъ Станчевъ при близкото участие на Д-ръ Милко Ралчевъ, Бургазъ. Абонам. 60 лв. Адресъ: Лавеле, 16.

Черноземъ — год. I. бр. 1 и 3 — месечникъ за литература, изкуство и култура. Редактира комитетъ—Сухиндолъ. Абонам. 20 лв.

Мостъ — год. I. бр. 4 — периодиченъ листъ за изкуство и култура. Редактира комитетъ—Дойренци, Ловешко. Абонам. 20 лв.